

13-06-2012: PRESSEMEDDELELSE FRA SFI

FLEKSIBILITET VIGTIGT FOR STORE DELEBØRN

Deleordning, hvor barnet bor lige meget hos mor og far, fungerer godt for de 11- og 15-årige børn, hvis forældrene samarbejder, og der bliver lyttet til børnenes ønsker – ikke mindst om fleksibilitet i hverdagen. Det viser SFI-rapporten "Delebørn i tal".

De formelle rammer om børn i deleordninger som samværsregler og forældremyndighed har ikke den store indflydelse på, om børn i 11- og 15-års alderen trives. Det handler først og fremmest om et godt samarbejde mellem forældrene, og om at samværet er fleksibelt indrettet, hvor der bliver lyttet til børnenes behov. Er disse ting opfyldt, kan deleordninger fungere godt for de større skilsmissebørn.

Det viser data fra SFI's Børneforløbsundersøgelse, hvor man følger 6000 børn født i 1995, og som indeholder meget omfattende og præcise informationer om skilsmissebørns hverdag. I den nye rapport er der blevet sat fokus på vilkårene for delebørn, når de har rundet 11 og 15 år.

Mange prøver deleordning

Undersøgelsen viser også, at hvert femte barn har erfaring med deleordninger. Den største andel af børn med deleordning er blandt de 11-årige. Frem til 15-årsalderen halveres andelen af børn, der bor lige meget hos begge forældre.

"Det siger noget om, at det kan være svært at få deleordning til at passe ind i teenage-alderen generelt. De unge orker ikke rigtig mere – det bliver vigtigere at være i nærheden af vennekredsen og gå til fester," siger seniorforsker Mai Heide Ottosen.

Samværsordning ændres ofte

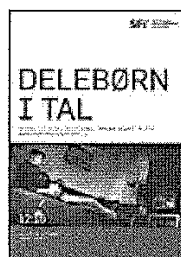
Hun understreger, at det også tyder på en lydørhed fra forældrenes side i forhold til, at barnets behov for samvær kan skifte i takt med, at det bliver ældre. Undersøgelsen viser generelt, at langt de fleste skilsmissebørn har erfaringer med, at deres samværsordning bliver ændret i løbet af opvæksten. Det er Egmont Fonden, der har finansieret undersøgelsen.

Yderligere oplysninger: Seniorforsker Mai Heide Ottosen, tlf. 3348 0888, mail: mho@sfi.dk

Udgivelse: Mai Heide Ottosen & Sofie Stage: *Delebørn i tal. En analyse af skilsmissebørns samvær baseret på SFI's børneforløbsundersøgelse.* SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 12:16

Udgivelsesdato: 19. juni 2012

Omfang/pris: 112 sider / kr. 110,- inkl. moms.

[Læs resumé »](#)

[Læs mere, bestil/download rapport »](#)

[Tilbage](#)

RESUMÉ: DELEBØRN I TAL. EN ANALYSE AF SKILSMISSEBØRNS SAMVÆR BASERET PÅ SFI'S BØRNEFORLØBSUNDESØGELSE

Bestil /
download
rapporten »

UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG FORMÅL

Baggrunden for denne undersøgelse er resultaterne af en kvalitativ analyse fra 2011 om børn i deleordninger (Ottosen, Stage & Jensen, 2011). På baggrund af et strategisk udvalg af skilsmissemfamilier undersøgte vi vilkårene for børn, der bor lige meget i begge forældres hjem. Ud fra den kvalitative undersøgelse konkluderede vi, at et deleordningsarrangement kunne fungere godt for nogle børn, men ikke for alle. Når forældrene samarbejdede godt, boede i nærheden af hinanden, indrettede samværet fleksibelt og var lydhøre over for barnets behov, og barnet i øvrigt var individuelt robust, kunne en deleordning være en udmærket løsning, også selvom mange fandt det besværligt, at børnene skulle skifte hjem hele tiden. Den kvalitative undersøgelse viste imidlertid også, at deleordningen ikke altid fungerede optimalt. I en række tilfælde haltedede forældresamarbejdet betydeligt, og børnenes hverdag blev gjort besværlig, når forældrene indrettede samværet for 'stift'. Nogle af de børn kom i klemme. Fundene fra den kvalitative undersøgelse rejste spørgsmålet om, hvor udbredte disse kritiske tilfælde var, herunder, om det er vanskeligere at være barn i en deleordning end i andre samværsordninger.

Vilkårene for denne undersøgelse har været at tage udgangspunkt i eksisterende datasæt frem for at indsamle nye data. Til dette formål har vi anvendt SFI's børneforløbsundersøgelse, som sandsynligvis er det danske datasæt, der indeholder de mest omfattende og præcise informationer om skilsmissebørns hverdagsliv. Børneforløbsundersøgelsen har desuden den væsentlige styrke, at den tilbyder mulighed for at følge en årgang af børn gennem opvæksten. Den har fulgt 6.000 børn, som i 1995 blev født af danske mødre, og der er indsamlet data gennem fem runder, senest i 2011, da børnene var 15 år. Derved er det muligt at kortlægge udviklingen og eventuelle ændringer gennem barndomsforløbet. I en tidligere rapport (Ottosen, 2004) har vi på grundlag af børneforløbsundersøgelsen kortlagt, hvordan skilsmissebørns samværsordninger fungerer i de første år af tilværelsen frem til 7-års-alderen. Med denne undersøgelse har vi fulgt op på disse fund ved især at sætte fokus på vilkårene for børn på de senere alderstrin, dvs. når børnene har rundet 11 og 15 år.

Fire forskningsspørgsmål har dannet grundlag for undersøgelsens analyser:

HVILKE SAMVÆRSORDNINGER HAR BØRN GENNEM OPVÆKSTEN?

De allerfleste børn begynder livet i en kernefamilie, men i 15-års-alderen har hver tredje oplevet, at forældrene er gået fra hinanden. Undersøgelsen viser, at gradvist flere skilsmissebørn er blevet omfattet af fælles forældremyndighed efter forældrenes samlivsbrud; et faktum, der dels kan bero på omstændighederne i familierne på tidspunktet for samlivsbruddet, dels på familieretlige reguleringer på skilsmisseområdet i perioden 1996-2011. De fleste skilsmissebørn har dog fortsat fast bopæl hos deres mor, og dette billede tegner sig relativt uforandret, også når vi skuer 20-30 år tilbage.

Generelt stiger omfanget af samvær mellem barnet og samværsforælderen i barnets første leveår, og den største andel med deleordning ser vi i 11-års-alderen. Fra 11- til 15-års-alderen mere end halveres andelen, der bor lige meget hos begge forældre. Ud fra undersøgelsen skønnes hvert femte skilsmissebarn at have levet i en deleordning i en kortere eller længere periode. Den hyppigst nævnte årsag til at ophøre med en deleordning er, at barnet ønsker samværet ændret. Det tyder på en lydhørhed fra forældrenes side, i forhold til at barnets behov for samvær kan skifte, i takt med at det bliver ældre. I øvrigt viser undersøgelsen, at uanset

samværs hyppighed har langt de fleste skilsmissebørn erfaringer med, at deres samværsordning bliver ændret i løbet af opvæksten. For de børn, som intet samvær har, er det dog sjældent, at kontakten genoptages. Der er en social selektion i valg af samværsordninger. De skilsmissebørn, som har mest udstrakt samvær (herunder en deleordning), har blandt andet en længere historie som kernefamilie; forældrene er gået fra hinanden af mindre 'dramatiske' årsager, og de har en familieramme med flere socioøkonomiske ressourcer. Undersøgelsen tyder på, at betydningen af disse karakteristika skærpes i den senere del af barndommen, dvs. fra 11- til 15-års-alderen, hvorfor det er en yderligere selekteret del af teenagere, der lever i en deleordning.

FUNGERER FORÆLDRESAMARBEJDET ANDERLEDES, NÅR DER ER EN DELEORDNING?

På baggrund af oplysninger om barnet i 11- og 15-års-alderen viser undersøgelsen, at de fleste skilsmisseforældre har et rimeligt samarbejde omkring barnet, og at meget få oplyser, at deres forhold er præget af konflikter og skænderier. Det er imidlertid også værd at bemærke, at hvert femte skilsmisseforældrepar – efter bopælsforældrens oplysninger – slet ikke kommunikerer med hinanden. Undersøgelsen har endvidere bidraget med oplysninger om, at knap en tredjedel af de 11-årige skilsmissebørn på et eller andet tidspunkt har været involveret i en samværskonflikt ved statsforvaltningen. Halvdelen af disse er såkaldte 'gængangersager', og konflikten har således sandsynligvis en alvorlig karakter.

Der er en tydelig sammenhæng mellem samværets omfang og forældresamarbejdet. De børn og unge, som har de mest omfattende samværsordninger, herunder deleordninger, har også samtidig de forældre, der samarbejder mest og bedst. Disse fund er positive, fordi det i andre undersøgelser er fremhævet, at netop de omfattende samværsordninger fordrer et veludviklet forældresamarbejde. Dog var der blandt børn med deleordninger en mindre andel af forældre, hvor samarbejdet var ringe eller meget begrænset.

Undersøgelsen viser, at forældresamarbejdet aftager en anelse, fra barnet er 11 år, til det er 15. Navnlig bliver de unge informanter selv mere kritiske i bedømmelsen af deres forældres samarbejdspotentialer. Der tegner sig ikke et entydigt billede af, om relationerne udvikler sig til det værre eller til det bedre. Ud fra de observerede mønstre konkluderer vi, at nogle af de skilte forældre har en skrøbelig samarbejdsrelation, som kan ændre sig foranlediget af forskellige faktorer som fx nye partnere, flytninger eller krav om ændringer af samværet.

Vi har belyst, om barnet/den unge har indflydelse på sin samværsordning. I 11-års-alderen tegner bopælsforældrenes besvarelser det billede, at børnene har mest indflydelse i de familier, hvor der er deleordning, og hvor samværet er begrænset. Generelt er der en positiv sammenhæng mellem oplevet medindflydelse og forældres samarbejdspotentialer. Graden af oplevet medindflydelse er lavest blandt børn i familier, hvor der slet ikke er kontakt mellem forældrene. Det kan reflektere, at nogle af disse børn oplever at befinde sig i en fastlåst position. Indflydelsen på samværet stiger i takt med barnets alder. Over tid falder andelen, der ønsker sig mere hhv. mindre samvær med både faren og moren. Et stort flertal oplever som 15-årige, at kontakten til forældrene er tilpas, uanset hvilken samværsordning de har, om end unge med udstrakt samvær virker mest tilfredse. Som en undtagelse står de unge, der intet samvær har. Blandt dem kan undersøgelsen konstatere en stigende efterspørgsel efter samvær med faren – hvilket vi fortolker som et tegn på savn.

PÅVIRKER SAMVÆRSORDNINGER BØRNS HVERDAGSLIV FORSKELLIGT?

Vi har sat fokus på udstrækningen af forældrenes indblik i deres 15-åriges børns

gøren og laden. Undersøgelsen viser, at (bopæls)forældre i skilsmissefamilier noget sjældnere har indblik i deres børns gøre og laden, når man sammenligner med kernefamilier. Set fra bopælsforældrenes perspektiv opleves denne tendens at være lidt mere udbredt, når den unge er omfattet af deleordninger, end når der er mindre omfattende samværsordninger. Ud fra de unges besvarelser er der ingen væsentlige forskelle på tværs af samværsordninger, måske fordi de unge selv oplever, at fravær af indblik i det ene hjem kompenseres af opmærksomhed i det andet hjem.

Unge, der har oplevet skilsmisse, adskiller sig på nogle områder fra jævnaldrende i kernefamilier: De dyrker ikke så hyppigt sport, de er mindre positive omkring deres præstationsniveau i skolen, og de har en mere risikobetonet adfærd i forhold til erfaringer med sex og alkohol. Disse forskelle kan være et resultat af sociale selektionsmekanismer, men vi kan også se, at der er en sammenhæng mellem de unges risikoadfærd, og hvor udstrakt bopælsforældrens indblik i den unges gøre og laden er.

Lange afstande mellem skilte forældres hjem kan bidrage til at besværliggøre hverdagen for barnet eller den unge, især hvis der er en omfattende samværsordning. Undersøgelsen viser, at udstrækningen af samvær og geografisk afstand hænger sammen, således at de allerfleste 15-årige, som har deleordning eller udvidet samvær, også har forældre, der bor relativt tæt på hinanden. I forlængelse heraf har vi også kortlagt de unges muligheder for at have tid til sig selv, venner og fritidsaktiviteter. Der er ingen væsentlige forskelle mellem de unge, der har meget hhv. mindre samvær, hvilket meget vel kan tænkes at bero på forældrenes bosætningsmønstre. Til gengæld er der sammenhæng mellem forældrenes indbyrdes samarbejdsklima og de unges oplevede mestring af hverdagslivet. Belyst ud fra forskellige indikatorer forekommer unge, hvis skilte forældre bagtaler hinanden, hyppigere at befinde sig i en mere fastlåst situation, end dem, hvor forældresamarbejdsklimaet er bedre.

TRIVES BØRN MED UDSTRAKT SAMVÆR BEDRE ELLER DÅRLIGERE END ANDRE SKILSMISSEBØRN?

Trivselsniveauet er lidt lavere blandt børn, der har oplevet skilsmisse, i forhold til dem, der lever i en kernefamilie. Dette resultat er konsistent på forskellige måletidspunkter i opvækstforløbet. Det er dog væsentligt at understrege, at flertallet af de børn, hvis forældre er gået fra hinanden, trives lige så godt som børn og unge i intakte familier.

Tilsyneladende er der flere børn og unge, som trives godt, når samværet er omfattende. En nærmere analyse viser imidlertid, at rammerne – samvær, forældremyndighed og bopæl – ikke selvstændigt kan bidrage til at forklare, om børn på 11 år og unge på 15 år falder inden for det normale trivselsområde. Det er de indholdsmæssige dimensioner, dvs. kvaliteten ved forældresamarbejdet og barnets/den unges oplevelse af at kunne påvirke rammerne, der leverer forklaringskraft til, om trivslen er god.

KONKLUSION

Alt i alt bidrager undersøgelsen til at tegne et relativt positivt billede af situationen for de større skilsmissebørn, som lever i en deleordning. Man skal i den forbindelse have in mente, at det gennemgående er en selvselekeret gruppe af velfungerende forældre, der praktiserer denne ordning. Det er også væsentligt at være opmærksom på undersøgelsens fund om, at en del har haft tidligere erfaring med deleordning, men ophørte dermed, fordi det ikke fungerede for barnet. Deleordningsarrangementer forekommer på den måde at have deres tid, og i 15-årsalderen er der øjensynligt en del unge, der har sagt fra.

OM DEFINITIONER PÅ SAMVÆR

Vi har i undersøgelsen skelnet mellem følgende samværsordninger: Intet samvær: Barnet har ikke samvær med samværsforælderen. Begrænset samvær: Barnet har samvær, men det er begrænset. Barnet overnatter op til tre gange om måneden. Weekendsamvær: Barnet overnatter op til seks gange om måneden. Udvidet samvær: Barnet overnatter op til 11 gange om måneden, og endelig: Deleordning: Barnet overnatter lige meget eller stort set lige meget hos samværsforælderen som hos bopælsforælderen. Svarer til en 7/7-ordning eller en 14/14-ordning.